

Teksti Maria Loikkanen

Kirjoittaja on tamperelainen kirjallisuudenopiskelija.

Mustan tornin etsintäretki jatkuu

Stephen King: *Callan sudet*. Musta torni 5.

Suomentanut Kari Salminen.

Tammi 2005. 800 s.

ISBN 951-31-3379-6

STEPHEN King on puuhaillut Musta torni -sarjan parissa 1970-luvulta lähtien, ja työurakka on vihdoin päättynyt. Sarjan englanninkielinen päätösosa on ollut kaupoissa jo pitkään, ja näyttää siltä, että koko sarja ilmestyy myös suomeksi. Esimakua suomennoksista saatiin aikanaan Book Studion julkaisemien Mustan tornin kolmen ensimmäisen osan suomennoksen myötä. Tammen tartuttua ruoriin keväällä 2005 ilmestyivät uusintapainokset sarjan neljästä ensimmäisestä osasta. Nyt ilmestynyt *Callan sudet* tarjoaa pitkään odotettua jatkoa Rolandin, Eddien, Susannahin, Jaken ja sympaattisen mäyriäisen Oin muodostaman ka-tetin (kohtalon yhteen sitomat) tarinalle – matka kohti Mustaa tornia jatkuu. Tällä kertaa viisikko astuu Keski-Maailman rajojen ulkopuolelle, jossa revolverimiehille on töitä tiedossa.

Varoituksen sanana sarjan "uskolliselle lukijalle" voidaan näin aluksi todeta, että seuraavassa on luvassa juonipaljastuksia, joten tietämättömyyteenä tyytyväisen lukijan kannattaa palata tälle astialle vasta *Callan sudet* luettuaan.

Keski-Maailman rajaseudulla sijaitsee Calla Bryn Styrgis-niminen kaupunki, jonka väkeä uhkaa vaara: *Callan sudet* ovat jälleen liikkeellä, idästä vuosikymmenien välein ratsastavat hirviöt, jotka vievät puolet kaupungin lapsista mukanaan. Myöhemmin lapset palautetaan takaisin kuolaavina idiootteina, joiden viimeinenkin järjen hiven on kadonnut lopullisesti. Nyt kaupungissa on herännyt kapinahenki, hiljaiset maanviljelijät nousevat taisteluun sukupolvien ajan jatkunutta vääryyttä vastaan. Rovio roihauttaa kertaheitolla liekkeihin, kun yhteisö kuulee muukalaisten olevan matkalla kohti kaupunkia – eikä keiden tahansa muukalaisten vaan *revolverimiesten* – Gileadin ikiaisten oikeudenpuolustajien, joita *Callan väki* nyt pyytää taistelemaan puolestaan.

Roland kumppaneineen huomaa olevansa vaikeiden valintojen edessä. Kaupunkia ja sen lapsia pitäisi suojella, mutta ilmeistä on, että Mustaa tornia uhkaavat vaarat kaikilta suunnilta. Ja matka ei etene, mikäli viisikko viivyttelee kaupungissa. Käy myös ilmi, että Susannah Deanin pään sisällä taitaa asua joku tai jokin muu kuin vain ja ainoastaan Susannah. Lisäksi tilanne vaikeutuu huomattavasti, kun ka-tet tajuaa maailmankaikkeuden keskipisteen, New Yorkin tyhjällä tontilla sijaitsevan ruusun olevan vaarassa. Kuten Musta torni, myös ruusu on pelastettava hinnalla millä hyvänsä, mutta maailmasta toiseen ei voi matkustaa noin vain. Ka-tetin yhtenäisyys ja voima on pahasti koetuksella vaikeuksien edessä. Yllätyksiä on kuitenkin luvassa, sillä *Callasta* löytyy jotakin, joka kaikessa kauheudessaankin tarjoaa matkalaisille toivoa miltei mahdottomien tehtävien suorittamisessa. Jotakin, joka mahdollistaa maailmasta toiseen liikkumisen, vaikkakin suurten riskien uhall. Mustaa salaisuutta piilottelee Eddien, Susannahin ja Jaken maailmasta tullut pappi, jonka kohtalo näyttää väistämättä nivoutuvan revolverimiesten etsintäretkeen. Kaikesta käy ilmi, että kohtalo – ka – on saapunut revolverimiesten myötä *Callaan*, ja pyyhkäisee yhteisön lävitse myrskyn lailla.

Toisin kuin sarjan neljäs osa, *Callan sudet* keskittyy pääasiassa nykyhetken ja varsinaiseen tarinaan eli Mustan tornin etsintään. *Callan* susien tarina haaroittuu moneen osaan teoksen alusta lähtien, sillä revolverimiehiä ja Mustaa tornia uhkaa vaara monelta suunnalta. Roland on kaiken keskipisteessä, Gileadin ainoa eloon jäänyt revolverimies pitelee *Callan*, ja etenkin Mustan tornin kohtaloa käsissään hatarien lankojen varassa. Vähitellen suunnitelmat niin tornin, ruusun kuin *Callan* kaupunginkin pelastamiseksi kuitenkin selkiytyvät – Roland ja hänen kumppaninsa saapuvat *Callaan* arvaamatta kuinka lähelle tornia pieni kaupunki heidät lopulta saattaa.

Ärsyttävää koko sarjassa on se, että useimmat kirjoista loppuvat melkoiseen cliff hangeriin, eli tarina loppuu kesken kaiken jättäen lukijan tyhjän päälle roikkumaan. Ymmärtäähän sen, että näin pitkää tarinaa ei yksinkertaisesti *voi* kertoa katkaisematta sitä välillä, mutta silti välillä käy mielessä, että taustalla vaikuttavat myös kaupalliset tekijät – mitä enemmän sarjassa on osia, sitä enemmän sillä

taataan rahaa. Joten cliff hanger, johon tarina tällä kertaa päättyy, ei herätä lukijassa sympatiaa pennin vertaa. Ainoa lohtu on se, että sarjan uusia osia ei tarvitse enää odotella, ainakaan jos kärsii lukea teoksia alkukielellä.

Kaiken kaikkiaan Callan sudet jatkaa taitavasti Kingin rakentamaa erittäin monisäikeistä ja laveaa tarinaa – kaikesta laveudesta huolimatta tarina toimii mahtavasti. Callan susien ytimessä ovat revolverimiehet ja heidän ideologiansa. Nämä asiat ovat yleisellä tasolla tulleet esille sarjan aiemmissa osissa. Kuitenkin vasta Callan sudet johdattelee lukijan perin pohjaisesti Gileadin oikeudenvartijoiden tuskalliselle polulle – polulle, jolla asiat ratkaistaan vain ja ainoastaan luodeilla: oikeutta ei haeta puheilla vaan aseilla tilanteen sitä vaatiessa, halusivat ihmiset oikeutta tai eivät. Oikeuden toteuttamisen kautta revolverimiehen velvollisuus kietoutuu elämän raadollisuuteen, erottaen oikeuden puolustajan tavallisesta miehestä joskus niin kovin tuskallisella tavalla: revolverimiehen elämässä etusijalla on ennen kaikkea velvollisuus oikeutta kohtaan – velvollisuus, joka erottaa helposti ystävätkin toisistaan, monesti kuoleman kautta. Tapahtumien kulussa tämä selviää tuskallisella tavalla etenkin nuorelle Jake Chambersille, joka vihdoin saa tulikasteensa taistelussa. Matka tornia kohti vaatii hintansa niin nuorelta kuin vanhaltakin.

Callan sudet tuo sarjaan myös vahvan intertekstuaalisen elementin. Kirjassa on paljon viitteitä maailman kirjallisuuteen ja etenkin Kingin omaan tuotantoon, välillä jopa häiritsevän paljon. Tämä elementti huipentuu etenkin kuudennessa, vielä suomentamattomassa osassa *Song of Susannah*, mutta eipä Callan sudet kovin kauaksi jää. Naurun kirvoitti eräs ironinen viittaus Harry Potteriin, joka sopii tarinaan aivan mahtavalla tavalla.

Intertekstuaalisuuden kautta tarinaan tulee vahva metafiktiivinen eli itsensä tiedostava elementti: Kingin teosten henkilöahmot alkavat tulla tietoisiksi siitä, että he ovat henkilöahmoja Stephen King –nimisen kirjailijan kirjoittamassa kirjassa. Metafiktiiviset piirteet vahvenevat sarjan kuudetta osaa kohti kuljettaessa, ja tulevat toden teolla esille vasta siihen päästäessä. Pahan ilman lintuna on pakko todeta, että tällaiset, tarinan (mahdollisesti) liian rakennetun oloiseksi muokkaavat ainesosat kuten metafiktiivisyys, saattavat saada kirjailijan kompastumaan omiin jalkoihinsa. Toivottavaa olisi, että Kingin ja etenkin Mustan tornin kohdalla näin ei tule käymään.

Vaikka Kingillä populaarikirjailijan maine onkin, Musta torni –sarjallaan hän todellakin on onnistunut luomaan oman versionsa *Taru Sormusten Herrasta* – alun haparoinnista huolimatta tarina on rakennettu niin vahvasti ja taidokkaasti, että se tulee kestäväksi sukupolvelta toiselle. Kesti hetken, ennen kuin tarina lähti käyntiin, mutta vauhtiin päästyään King on mestari kertomaan niin omasta maailmastamme kuin muistakin maailmoista. Positiivisessa mielessä 'hurjan' maineen saaneella kirjasarjalla alkaa olla myös niin sanottuja "kirjallisia ansioita", joita jotkut eivät välttämättä tahtoisi Kingin kohdalla nähdä olevan olemassa – esimerkiksi juuri edellä mainitun populaariuden vuoksi: Jos jokin kirjallisuus on suosittua ja sillä tehdään paljon rahaa, niin eihän se nyt voi olla vakavasti otettavaa laadukasta kirjallisuutta – tätä väittelyä on käyty mm. Harry Potter –sarjan kohdalla Englannissa.

Musta torni -sarjan edetessä esimerkiksi juuri edellä mainitut intertekstuaaliset ja metafiktiiviset elementit kuitenkin nostavat päätään, ja niiltä ei kirjallisuudentutkijakaan pysty enää sulkemaan silmiään. Se on sitten kokonaan eri asia, voiko niitä laskea kirjallisiksi ansioiksi vaiko ei. Loppukaneettina voi kuitenkin todeta, että ehkäpä Stephen Kingistä on pikku hiljaa tulossa myös akateemisen tutkimuksen kannalta vakavasti otettava kirjailija. Joten toivo elää, ainakin kirjallisuuden klassikoiden tutkimiseen kyllästyneiden opiskelijoiden parissa – tällä kertaa pitkältä matkastaan pahasti ryvettyneen revolverimiehen muodossa.

Teoksen suomennos on erinomainen. Kirja on kuvitettu.